

2. Підбірка онлайн платформ для самоосвіти. НАДС. Національне агентство України з питань державної служби : веб-сайт. 2020. URL: <https://pdp.nacs.gov.ua/news/pidbirka-onlain-platform-dlia-samoosvity>
3. Словінська О. Д. Вебінар як різновид електронної веб-конференції та його місце в комбінованому навчанні. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. 2014. Вип. 1 (73). С. 150–154. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/11101/1/29.pdf>
4. Соціологія інтернету. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія* : веб-сайт. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F_%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82%D1%83
5. Seabury B. Communication problem in social work practice. *Social Work*. 1980. Vol. 25. № 1. P. 40–44. URL: <https://www.jstor.org/stable/23713285>

УДК 376-056.313:37.018.43

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АКТИВНОСТІ ТА СВІДОМОСТІ УЧНІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Миронова Світлана,

доктор педагогічних наук, професор,
Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка

Заклади освіти мають не лише забезпечити учнів з інтелектуальними порушеннями певними знаннями, а й навчити користуватись ними у практичній діяльності. Досягнути цього можна лише за умови свідомого засвоєння учнями навчального матеріалу, активного ставлення до навчання. В останні роки реалізація цих вагомих компетентностей ускладнюється дистанційною формою навчання через Covid-19, а тепер і воєнний стан в нашій країні. У статті описані особливості розвитку активності та свідомості учнів з інтелектуальними порушеннями під час дистанційного навчання.

Educational institutions should not only provide students with intellectual disabilities with certain knowledge, but also teach them to use it in practice. This can be achieved only if students consciously master the educational material, an active attitude to learning. In recent years, the implementation of these important competencies is complicated by distance learning through Covid-19, and now the martial law in our country. The article describes the features of the development of activity and consciousness of students with intellectual disabilities during distance learning.

Ключові слова: діти з інтелектуальними порушеннями; дистанційне навчання; свідомість у навчанні; активність у навчанні; корекційні прийоми.

Key words: children with intellectual disabilities; distance learning; consciousness in learning; learning activity; corrective techniques.

Постановка проблеми та її актуальність. Одним із завдань Нової української школи є формування компетентностей, необхідних для успішної

самореалізації особистості [1]. В складі таких компетентностей є самостійність учнів, їхня активність та свідомість. Ці якості слугують запорукою соціалізації, життєвої та професійної реалізації людини. Завдання НУШ повною мірою стосуються й дітей з особливими освітніми потребами загалом та інтелектуальними порушеннями (далі – дітей з ІП), зокрема. Адже кінцевим результатом їхнього навчання незалежно від типу закладу і форми є підготовка до повноцінного інтегрування в суспільство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нормативні документи МОН України, теорія корекційної психопедагогіки чітко формулюють, що заклади освіти мають не лише забезпечити учнів з ІП певними знаннями, а й навчити користуватись ними у практичній діяльності (В. Бондар, І. Єременко, В. Липа, Г. Мерсіянова, В. Синьов, Н. Стадненко, І. Татяничкова та ін.). Досягнути цього можна лише за умови свідомого засвоєння учнями навчального матеріалу, їхнього свідомого і активного ставлення до навчання. Втім останні роки реалізація цих вагомих якостей і компетентностей ускладнюється дистанційною формою навчання через Covid-19, а тепер і воєнний стан в нашій країні. Проблеми цієї форми навчання для дітей з особливими освітніми потребами висвітлювали Н. Квітка, С. Миронова, О. Чеботарьова, С. Трікоз та ін. Проте дослідження корекційної спрямованості дистанційного навчання дітей з інтелектуальними порушеннями ще не здійснювали.

Мета статті: визначити особливості розвитку активності та свідомості учнів з інтелектуальними порушеннями під час дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу. Розвиток активності та свідомості дітей з інтелектуальними порушеннями ускладнюється передусім їх психологічними особливостями. Зокрема, учні внаслідок зниження пізнавальної активності не цікавляться процесом здобуття знань, часто засвоюють їх формально. Через порушення розумових операцій, невміння робити умовисновки учні засвоюють знання поверхово, не розуміючи справжньої сутності причиново-наслідкових зв'язків і взаємозалежностей. Навчальна робота потребує також достатнього рівня розвитку уваги, працездатності, докладання вольових зусиль, самоконтролю, а ці якості є порушеними або й несформованими в учнів з ІП.

На рівень засвоєння знань і поведінку дітей впливають і суб'єктивні соціальні фактори. Одним із них є непоодинокі негативні наслідки навчання дітей з ІП в загальноосвітній школі, внаслідок чого у них формується відраза до освіти, невпевненість у собі, зневіра у своїх можливостях. До формування цих якостей призводить і надмірна опіка у окремих сім'ях, де таке ставлення вважають допомогою дитині і заміником її інтелектуальної неповносправності. Нам доводилося зустрічатись з окремими випадками гіперопіки з боку вчителів інклюзивних класів, які замість розвитку самостійності учнів надають їм перебільшену допомогу, тим самим закріплюючи поведінковий інфантилізм; використовують лише репродуктивні практичні завдання, не збільшуючи при цьому зону найближчого розвитку учнів з ІП.

Суттєвою проблемою і викликом навчання дітей з ІІ є дистанційна форма. До основних його труднощів, що впливають на усвідомлене та самостійне засвоєння навчального матеріалу відносяться, зокрема такі:

- недостатній рівень в учнів з ІІ інформаційно-технологічної грамотності;
- труднощі розуміння матеріалу через відео спілкування;
- швидке згасання у дітей мотивації до навчання;
- відволікання дітей при роботі он-лайн особливо в групових формах;
- виконання батьками домашніх завдань за дітей;
- невміння вчителів реалізувати індивідуальний підхід під час он-лайн навчання.

Водночас реалії часу спонукають до розробки та адаптації корекційних прийомів для розвитку активності й свідомості учнів з ІІ під час дистанційного навчання. Особливістю буде те, що вчителі мають пояснити ці прийоми батькам учнів та замотивувати їх до впровадження у співпраці з дитиною. Адже виконання домашніх завдань, формування практичних навичок в учнів з ІІ під час дистанційного навчання відбувається переважно під керівництвом батьків. Наведемо ті прийоми, які можуть бути актуальними як у роботі вчителів, так і батьків:

- подача нового матеріалу не у формі монологу, а у формі бесіди, яка буде підтримувати активність учня;
- заохочення дитини до встановлення логічних зв'язків, залежності між відомим матеріалом і новим;
- добір додаткових індивідуальних запитань на активізацію розумової діяльності учнів;
- створення умов для подолання розриву між теорією і практикою: формування вмінь орієнтуватись у завданні, аналізувати його, відтворювати та диференціювати знання, переносити їх з однієї ситуації в іншу;
- стимулювання учнів до міркування вголос про способи і послідовність виконання завдань, обґрунтування своєї думки;
- добір завдань, які стимулюватимуть учнів до активної праці й запобігатимуть появі втоми;
- привчання дитини до перевірки правильності власних дій та порівняння своєї роботи із зразком, наданим вчителем;
- використання батьками різних життєвих ситуацій для закріплення знань і вмінь, одержаних дітьми на уроках;
- активізація індивідуальних пізнавальних інтересів дітей через індивідуальні практичні завдання, добір домашньої відеотеки, бібліотеки, спілкування на певні теми;
- амортизація негативних реакцій на неуспіх;
- постійне підкреслювання досягнень дитини;
- виховання вмінь долати невдачі, труднощі.

Реалізація корекційної спрямованості дистанційного навчання учнів з ІІ потребує з одного боку – методичної роботи вчителів, спрямованої на формування професійної компетентності в галузі дистанційного навчання; розвиток навичок партнерської взаємодії; формування професійної гнучкості;

з другого боку – формування у батьків психологічної та методичної компетентності і також навичок партнерської взаємодії. Саме така співпраця, узгодження прийомів педагогічного впливу сприятиме розвитку активності й свідомості учнів з ІІІ.

Висновки та перспективи. Використання у процесі дистанційного навчання корекційних прийомів сприятиме подоланню інтелектуальних порушень в дітей, їхньому розвитку. А свідомість і активність у засвоєнні освітнього матеріалу, життєвого досвіду слугуватиме фундаментом міцності засвоєння знань і вмінь і, як наслідок, підвищить ефективність навчання та подальшу соціалізацію учня.

Перспективним напрямом розвитку цієї наукової проблеми є розробка змісту й методів співпраці педагогів з батьками учнів з ІІІ під час дистанційного навчання, шляхів реалізації корекційної спрямованості онлайн навчання дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах інклюзивної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/nras/249613934>
2. Постанова Кабінету міністрів України «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 15 вересня 2021 р. №957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>
3. Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами. URL: <http://osvita.ua/legislation/other/36815/>

УДК 378.22: 364.442.2

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Мисюра Яніна, магістрантка

Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка
науковий керівник: доц. Лебедик Л. В.

У статті розглядаються педагогічні умови підготовки майбутнього соціального педагога в умовах військової агресії, дотримання яких сприяє формуванню їхньої інформаційної компетентності. Визначено вимоги до підготовленості викладачів до діяльності формування інформаційної компетентності соціальних педагогів, запропоновано форми підготовки викладачів до означеної діяльності через дистанційне навчання.

Ключові слова: інформаційна компетентність, соціальний педагог, соціальний працівник, професійна підготовка, педагогічні умови, формування, військова агресія.

The article considers the pedagogical conditions for the training of future social pedagogue in the conditions of military aggression, compliance with which